

MARINKÁS György*
Az Emberi Jogok Európai Bíróságának mezőgazdasági földekkel kapcsolatos
ítélkezési gyakorlatának aspektusai**

1. Alapvetés

Jelen írás célja megvizsgálni, hogy a mezőgazdasági földtulajdon mely emberi jogok vonatkozásában jelenik meg az *Emberi Jogok Európai Egyezményét*¹ (a továbbiakban: EJEE) értelmezni hivatott *Emberi Jogok Európai Bírósága* (a továbbiakban: EJEB), illetve az *Emberi Jogok Európai Bizottsága* (EJEBiz)² joggyakorlatában. E kérdés vizsgálata két okból kifolyólag tekinthető aktuálisnak: *egyrészt*, az Európai Unió intézményei és szervei, valamint a témával foglalkozó szakértők és nemzetközi szervezetek jelenleg is – finoman fogalmazva – élénk vitát folytatnak arról, hogy a hatályos – piaci jellegű – uniós szabályozás megfelelő-e? Avagy az alapszabadságok feltétlen érvényesülése helyett érdemesebb lenne-e nagyobb mozgásteret biztosítani a tagállamoknak, hogy eldönthessék milyen feltételek mellett bocsátható forgalomba a saját termőföld vagyoniuk³ *Másrészről*, jelenleg is folyamatban van a közép-kelet-európai országok földforgalmi rezsimjeinek az Európai Bizottság általi vizsgálata. – Különösen érdekessé teszi a kérdést, hogy e földforgalmi szabályozások megalkotása során az említett országok a régi tagállamok szabályozásából merítettek ihletet. Olyan szabályozásokból, amelyek nagy részét az Európai Unió Bizottsága vagy az Európai Unió Bírósága a

---

György Marinkás: Certain Aspects of the Agricultural Land Related Case Law of the European Court of Human Rights – Az Emberi Jogok Európai Bíróságának mezőgazdasági földekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának aspektusai. *Journal of Agricultural and Environmental Law* ISSN 1788-6171, 2018 Vol. XIII No. 24 pp. 99-134 doi: 10.21029/JAEL.2018.24.99

* dr. jur., PhD, adjunktus, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Európai jogi és Nemzetközi Magánjogi Tanszék, e-mail: joggyuri@uni-miskolc.hu

** *A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.*

¹ Emberi Jogok Európai Egyezménye, Róma, 1950. november 4.

² Az EJEBiz 1998-ban szűnt meg az EJEE 11. jegyzőkönyve értelmében.

³ ENSZ KGY A/HRC/13/33/Add.2 jelentés, para. 33; EGSZB: *Földszerzés – figyelmeztetés Európának és közelgő veszély a családi gazdaságokra* (NAT/632, Földszerzés/családi gazdaságok, Brüsszel, 2015. január 21.); Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság: *A földrablás mértéke az EU-ban* (Extent of Farmland Grabbing in the EU), 2015; EP Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság: *A termőföldek koncentrációjának jelenlegi állapota az Unióban: a mezőgazdasági termelők földből jutásának megkönnyítése* című kérdésről (2016/2141(INI), 2017.03.30, dokumentum szám: A8-0119/2017); Az Európai Agrárjogi Bizottság (Comité Européen de Droit Rural, a továbbiakban: CEDR) 2015-ös Potsdami konferenciájának záró dokumentuma. Lásd: Szilágyi János Ede: Következtetések, *Journal of Agricultural and Environmental Law (JAEL)*, 2015/19, 96-102; Európai Bizottság: Bizottsági értelmező közlemény a termőföld megvásárlása és az uniós jog kapcsolatáról, *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, (2017/C 350/05).

doi: 10.21029/JAEL.2018.24.99

korábbi vizsgálatai során – amennyiben egyáltalán vizsgálatot indított –, rendben lévőnek talált.⁴

Jelen írás nem foglalkozik tisztán uniós,⁵ és alkotmányjogi kérdésekkel⁶ – e témakört már több más szerző részletesen körbe járta –, helyette az EJEB joggyakorlatának egy bizonyos részét tanulmányozza. A szerző négy ügytípust elemzett a mezőgazdasági földekhez kapcsolódóan: (i) azokat a kárpótlási ügyeket, ahol ütközött a korábbi tulajdonosok vagy azok örökösei és a jóhiszeműen tulajdont szerző felek érdeke; (ii) a földrendezésből eredő jogvitákat; (iii) a környezetvédelmi megfontolásból véghezvitt tulajdon elvonást, illetve a használat jogának korlátozását, és végül a (iv) mezőgazdasági üzemek elaprózódását megakadályozni hivatott öröklési szabályokat. Ezen ügyek megmutatják, hogy az államnak milyen garanciális feltételeknek kell eleget tennie, amikor a mezőgazdasági földeket érintő törvénykezésbe kezd, illetve amikor e törvényeket végrehajtja.

Az EJEB gyakorlatának e része a szerző véleménye szerint hasznos tanulságokkal szolgálhat a termőföldet érintő uniós jogi kérdések terén is, különös tekintettel a folyamatban lévő speciális kötelezettségzegési eljárásra. Az említett vizsgálat keretében az Európai Bizottság *a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény* (a továbbiakban: földforgalmi törvény) egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról rendelkező *a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény* (a továbbiakban: Fétv.) 108. paragrafusát vizsgálja. Az említett paragrafus értelmében a termőföldre nem közeli hozzátartozók által kötött haszonélvezeti jogok a törvény erejénél fogva 2014. május 1-én megszűntek.

A jelen írás két szempontból közelíti meg a kérdést: *egyrészt* a tisztességes eljárás és a hatékony jogorvoslathoz való jog szempontjából – EJEE 6 és 13 cikkek –, *másrészt* az EJEE első kiegészítő jegyzőkönyv⁷ (a továbbiakban: első kiegészítő jegyzőkönyv) első cikke által rögzített tulajdonjog sérelme szempontjából. Az első kapcsán a szerző arra keresi a választ, hogy az EJEB gyakorlata alapján mennyire tartható az egyes ügyek bírói vizsgálatát kizáró törvényi vélelem, miszerint minden

---

⁴ Papik Orsolya: A Tagállamok birtokpolitikai mozgásterével kapcsolatos trendek, aktuális kérdések – Pódiumbeszélgetés, *JAEL*, 2017/22, 146-159, doi: 10.21029/JAEL.2017.22.132

⁵ Andréka Tamás – Olajos István: A földforgalmi jogalkotás és jogalkalmazás végrehajtása kapcsán felmerült jogi problémák elemzése, *Magyar Jog*, 2017/7-8, 410-424; Raisz Anikó: Topical Issues of the Hungarian land-transfer law Purchasing and Renting Agricultural Land: Legal framework and practical problems, *CEDR-Journal of Rural Law*, 2017/1, 68-74; Szilágyi János Ede: A magyar földforgalmi szabályozás új rezsimje és a határon átnyúló tulajdonszerzések, *Miskolci Jogi Szemle*, 2017/1 Különszám, 107-124; Szilágyi János Ede: Az új tagállamok csatlakozási szerződésai és a termőföldek tulajdonjogára vonatkozó nemzeti szabályozások, különösen a magyar jogi szabályozás, *JAEL*, 2010/9, 48.

⁶ Olajos István: Az Alkotmánybíróság döntése a helyi földbizottságok szerepéről, döntéseiről, és az állásfoglalásuk indokainak megalapozottságáról, *Jogesetek Magyarázata*, 6/3, 17-32; Téglási András: Termőföldvédelem az Alkotmánybíróság gyakorlatában és az Alaptörvényben, in: Korom Ágoston (szerk.): *Az új magyar földforgalmi szabályozás az uniós jogban*, Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2013, 93-107.

⁷ EJEE első kiegészítő jegyzőkönyv, Párizs, 1952. március 20.

egy, termőföldre alapított haszonélvezeti jog a korábban hatályos törvényi szabályok megkerülését célozta volna, és amelynek orvoslására a törvényhozó az *ex lege* megszüntetést találta a legmegfelelőbb megoldásnak. Az EJEB joggyakorlatát ismerve, abban már a kutatás elkezdésekor biztos volt a szerző, hogy a bírói felülvizsgálat kizárását – amennyiben eljárás indulna előtte – az EJEB minden bizonnyal ellentétesnek találná tisztességes eljárás és a hatékony jogorvoslathoz való jog követelményével. – Ahogyan a rendelkezést a közösségi jog⁸ szempontjából vizsgáló Európai Unió Bíróságának a főtanácsnoka is aránytalannak, összességében az uniós joggal ellentétesnek találta.⁹ – Az EJEB joggyakorlata alapján, bár az államoknak széles mozgástere van a hazai igazságszolgáltatási rendszer kialakítása terén, ideértve azt is, hogy mely esetekben kell a bíróságoknak nyilvános meghallgatást tartaniuk és mely esetekben nem, az egyes ügyek bírói felülvizsgálata nem tagadható meg az érintett felektől. A haszonélvezeti jog törvényi elvonása, az egyes ügyek egyenként történő bírósági felülvizsgálata nélkül tehát – minden valószínűség szerint –, aggályosnak tekinthető.

Míg a szerző a tisztességes eljáráshoz való jog kapcsán szilárd alapokra tudta helyezni a vizsgálódást, addig a *vizsgálat másik fókuszpontja*, a tulajdonjog sérelme kapcsán kénytelen volt a polgárjogi dogmatikában¹⁰ kevésbé elfogadott álláspontra helyezkedni. A szerző azzal is tisztában van, hogy az írás e része könnyen kritikai észrevételek tárgyává válhat. Tökéletes analógiát jelen írás szerzője nem talált, legjobb tudomása szerint nem létezik precedens ehhez hasonló intézkedésre más államokban, amelyek részesei az EJEE-nek. Ellentmond továbbá a haszonélvezeti jog tulajdonjellegének az AB 25/2015 (VII.21.) sz. határozatában rögzített álláspontja, amelynek értelmében a kérdéses törvényi rendelkezést nem a tulajdonjog elvonásának szabályai szerint kell megítélni: egy kötelmi jogviszony szűnik meg, amelyre a tulajdonhoz való joggal ellentétben, kevésbé szigorú szabályok vonatkoznak.¹¹ Az AB mulasztást csak annak kapcsán állapított meg, hogy „[az OGY] nem alkotta meg a kivételes, a szerződő felek közötti elszámolás során nem érvényesíthető, de érvényes szerződésekkel összefüggő vagyoni hátrányok kiegyenlítését lehetővé tevő szabályokat.”¹² Ebből kifolyólag az egykori haszonélvezők és a tulajdonosok közötti elszámolás során, a felek egyes költségei és kiadásai nem kerülnek megtérítésre.

Ellentétben ugyanakkor az említett AB határozatba foglalt fő értelmezési iránnyal, nem szabad megfeledkezni arról, hogy amint azt Andréka Tamás is írja: a haszonélvezet személyes szolgálat, amelynek jogosultját több, a *tulajdonjogból eredő*

---

⁸ A szerző a főtanácsnoki indítvány említésével nem kívánja összemოსni a közösségi jogot, illetve az EuB joggyakorlatát az EJEB joggyakorlatával, pusztán arra kíván utalni, hogy a vizsgált rendelkezések több fronton támadhatók.

⁹ Lásd: EuB, C-52/16 és C-113/16 sz. *SEGRO és Horváth egyesített ügyek*, Henrik Saugmandsgaard Øe főtanácsnoki indítványa, 2017. május 31, 92-97.

¹⁰ Külön köszönet *Leszkeoven Lászlónak*, amiért a témában tartott konzultációkkal segítette a kutatásomat.

¹¹ 25/2015 (VII.21.) sz. AB határozat, 53-66.

¹² 25/2015 (VII.21.) sz. AB határozat, 67.

részjogosítvány is megilleti.¹³ A legmesszebbre talán Sulyok Tamás alkotmánybíró ment, aki az 5/2016. (III.1.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásában egyenesen azt írja, hogy „egy ingatlanra vonatkozó haszonélvezeti jog lényeges, dologi jogi jószágnak tekinthető”.¹⁴

A dolgozat szerzője szerint tehát, amennyiben a haszonélvezeti jog kvázi tulajdonjogként kezelhető, úgy vizsgálendő, hogy annak elvonása törvényen alapszik-e, törvényes célra irányul-e, illetve arányosnak tekinthető-e? Az első kérdésre, miszerint törvény alapján történik-e, a válasz nyilvánvalóan igen, a másik kettőre azonban nem ilyen egyértelmű a válasz. Törvényes célnak minősül az állam korábbi tévedésének a korrigálása, amely jelen esetben jelentheti azt is, hogy a magyar állam olyan szabályozást alkotott a rendszerváltást követően, amely kijátszható volt, sőt egyes szerzők szerint egyenesen erre sarkalta a magánszemélyeket.¹⁵ Az arányosság kapcsán vizsgálendő, hogy a kapott kártérítés, amennyiben egyáltalán kapnak az érintett felek, arányos-e az elvont tulajdonnal? Amint az fentebb említésre került, az elszámolás nem minden aspektusára terjed ki a törvény hatálya, az államtól pedig azok a haszonélvezők sem várhatnak kárpótlást, akik adott esetben jóhiszeműen kötöttek haszonélvezeti jogot.

A kérdések tehát adottak, a válaszokat pedig az alább részletezett ügyek adják meg.

2. Az EJEB és az EJBiz joggyakorlata

2.1. A kártérítési ügyek

A kártérítési ügyekkel *Raisz Anikó* foglalkozott behatóan, értékes megállapításokat téve az EJEB joggyakorlatában fellelhető visszasságok kapcsán.¹⁶ A kártérítési ügyek közül jelen írás azokkal foglalkozik, amelyekben a korábban kisajátított ingatlanokon harmadik, jóhiszeműen szerző felek szereztek tulajdonjogot az államtól vagy magánszemélytől, és akikkel szemben a korábbi tulajdonosok vagy azok örökösei kárpótlási igénnyel léptek fel, jellemzően sikerrel. Tekintve, hogy az ügyek tényállása jellemzően hasonlít, azok részletes ismertetésétől a szerző eltekint.

A *Pincová és Pinc* ügyben¹⁷ a panaszos felek által korábban vásárolt ház visszaszolgáltatása iránt, az elkobzást elszenvető tulajdonos örököse 1992-ben nyújtotta be igényét, amelyet sikerrel érvényesített a nemzeti bíróság előtt.¹⁸ A panaszos felek arra hivatkozva kérték a tulajdonhoz való joguk sérelmének megállapítását, hogy a ház

---

¹³ Andréka – Olajos 2017, 417.

¹⁴ 5/2016. (III.1.) AB határozat, *Sulyok Tamás párhuzamos indokolása*, 63.

¹⁵ Andréka – Olajos 2017, 417.

¹⁶ Raisz Anikó: A Beneš-dekrétumok által érintett tulajdoni kérdések az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt, in: Horváth Attila – Korom Ágoston (szerk.): *Beneš-dekrétumok az Európai Parlamentben*, Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2014, 64-72; Raisz Anikó: Földtulajdoni és földhasználati kérdések az emberi jogi bíróságok gyakorlatában, in: Csák Csilla (szerk.): *Az európai földszabályozás aktuális kibívásai*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2010, 241-253.

¹⁷ EJEB, *Pincová és Pinc k. Csehország*, 2002. November 5. (36548/97).

¹⁸ *Pincová és Pinc k. Csehország* 2002, 9-32.

megvásárlásánál jóhiszeműen léptek szerződésre, és a nemzeti bíróság ítélete nyomán nem részesültek az elszenvedett kárral arányos kártérítésben.¹⁹ Az EJEB megállapította, hogy jelen esetben a tulajdontól való megfosztás esete áll fenn. A korábbi ítélezési gyakorlatát idézve rögzítette, hogy a tulajdontól való megfosztásnak törvényen kell alapulnia, törvényes célra – közérdek – kell irányulnia, valamint arányosnak kell lennie, azaz igazságos egyensúlyt kell teremtenie a közérdek és az egyéni szabadságjogok között. Jelen ügyben a panaszos felek sem vitatták, hogy az állam intézkedése törvényen alapult.²⁰ A törvényes cél kapcsán a Bíróság emlékeztetett a *James ügyben*²¹ tett megállapításaira, miszerint „elsősorban a nemzeti kormányok (vagy a törvényhozás) vannak abban a helyzetben, hogy ismerjék a társadalmuk igényeit és ennek megfelelő intézkedéseket hozzanak [...] feltéve, hogy az nem nélkülöz minden észszerű alapot.”²² E megállapításból következik az is, hogy a közérdek szükségszerűen tág fogalom.²³ A Bíróság megvizsgálta, hogy a törvény igazságos egyensúlyt teremtett-e a közérdek és az alapvető egyéni jogok között, e tekintetben vizsgálta a kompenzáció mértékét, amelynek alapvetően a piaci árhoz közelítőnek kell lennie, ugyanakkor a teljes kompenzáció nem várható el minden esetben. Tekintve, hogy a szóban forgó ügyben a panaszos felek által kapott kártérítés a ház jelenlegi piaci értékének az egyötöde, az államnak nem sikerült megteremtenie a fent említett egyensúlyt, következésképpen sérült a tulajdonhoz való jog.²⁴

A *Velikovi*²⁵ név alatt jegyzett egyesített ügyek azért érdemelnek kiemelés, mert a panaszos felek között egyaránt találni tulajdonosokat és hosszú távú bérleti joggal rendelkező feleket, amely némileg hasonlatossá teszi a helyzetüket a magyar szabályozás által érintett haszonélvezőkkel. Továbbá a Fétv. szabályaihoz hasonlóan – egy rövid időszakot kivéve – a bolgár szabályozás sem rendelkezett az érintett felek megfelelő kártérítéséről.²⁶ Az EJEB részletezte a bolgár bíróságok joggyakorlatát, amelyek a legtöbb esetben formai hibára²⁷ hivatkozva érvénytelenítették az előző rendszerben kötött szerződéseket és ítélték a kárpótlást kérő személyek javára.²⁸ Az egyesített ügyek közül azokban, ahol formai hiba miatt történt az érvénytelenítés és a panaszos felek részesültek valamennyi kártérítésben – ahogyan a névadó Velikovi-ügyben is, – az EJEB nem állapította meg a tulajdonjog sérelmét.²⁹ Az EJEB az ügy körülményeinek értékelése során utalt³⁰ a Jahn és mások kontra Németország ügyben tett megállapításaira, miszerint „a volt keleti blokk államai különleges helyzetben voltak a radikális társadalmi-gazdasági átalakulás idején.”³¹

¹⁹ Pincová és Pinc k. Csehország 2002, 42.

²⁰ Pincová és Pinc k. Csehország 2002, 47-51.

²¹ EJEB, *James és mások k. Egyesült Királyság*, 1986. február 21., (8793/79).

²² James és mások k. Egyesült Királyság 1986, 46.

²³ James és mások k. Egyesült Királyság 1986, 46.

²⁴ Pincová és Pinc k. Csehország 2002, 52-64.

²⁵ EJEB, *Velikovi és mások k. Bulgária*, 2007. március 15., (43278/98).

²⁶ Velikovi és mások k. Bulgária 2007, 128-141.

²⁷ Példának okáért delegálás a törvényi előírásokkal szemben.

²⁸ Velikovi és mások k. Bulgária 2007, 110-113; 117-120; 121-125.

²⁹ Velikovi és mások k. Bulgária 2007, 194-200.

³⁰ Velikovi és mások k. Bulgária 2007, 169.

³¹ EJEB, *Jahn és mások k. Németország*, 2005. június 30. (46720/99, 72203/01 and 72552/01), 99.

A *Pyrantiená k. Litvánia* ügyben³² – a korábban ismertetett ügyekkel javarészt hasonló tényállás mellett – a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy *az egyes ügyek külön-külön történő bírói felülvizsgálatát kizáró szabályozás ellentétes az EJEE rendelkezéseivel. A Bíróság a korábbi joggyakorlatát – Pincová ügy – idézve emlékeztetett, hogy a korábbi sérelmek orvoslása nem vezethet új sérelmek keletkezéséhez.*

E végett a törvényhozásnak olyan szabályozást kell alkotnia, amely lehetővé teszi a bíróságok számára, hogy minden egyes ügyet egyenként, azok minden körülményét – ideértve a tulajdonelvonás körülményeit, a kapott kárpótlást és a panaszos fél szociális helyzetét³³ – figyelembe véve rendezzék. A szabályozás nem eredményezheti azt, hogy az egyénnek aránytalanul nagy terhet kelljen viselnie. – Olyan terhet, amely teljes egészében vagy elsősorban az állam magatartásának eredményeként keletkezett.³⁴

Különösen érdekes kérdést vetnek fel azok az ügyek, ahol az állam – kártérítés címén – olyan magánszemélyeket fosztott meg föld vagy lakástulajdonuktól, akik nem közvetlenül a kisajátításban részt vevő államtól vagy állami vállalattól szereztek meg az érintett ingatlant, hanem egy másik magánszemélytől, aki korábban maga is az államtól szerezte meg az eredeti tulajdonostól – az államosítás során – elvett ingatlant. Bulgáriában az ilyen esetek különösen gyakoriak voltak.

A *Tomov és Nikolova k. Bulgária* ügyben³⁵ az egykori tulajdonos örökösei 1991-ben kérvényt nyújtottak be a helyi földbizottsághoz a föld visszaszolgáltatására, amely 1996. április 4-én eleget tett a kérésnek. Az örökösök ezt követően elidegenítették a földet K. Úr részére, aki 2003-ban jogi lépéseket tett a földet egykoron, jóhiszeműen szerző panaszos felekkel szemben, hogy ténylegesen is a birtokába kerüljön a kérdéses földbirtok. A legfelsőbb bíróság ítélete értelmében *a kártérítést kérő személyek vagy azok örököseinek igényei megelőzik a jóhiszeműen tulajdont szerző felek igényeit.*³⁶ A panaszos felek kérték a tulajdonhoz való jog és az EJEE 13. cikke által garantált hatékony jogorvoslathoz való jog sérelmének megállapítását. Utóbbi vizsgálatát a Bíróság nem tartotta szükségesnek.³⁷

Az állam érvelésével ellentétben, az EJEB rámutatott, hogy az állam, még ha a szerződés megkötésében nem is vett részt; felelős azért, hogy olyan jogszabályi környezetet hozott létre, amely elsőbbséget biztosított a kártérítést kérőknek a jogszerűen és jóhiszeműen szerző tulajdonosokkal szemben, az utóbbiak kárpótlásáról szóló rendelkezés nélkül is. A Bíróság többek között emiatt, a tényállásban fellelhető eltérést nem látta kellő indoknak arra, hogy mellőzze a Velikovi ügyben rögzített elveket.³⁸ Ahogyan a Velikovi ügyben, az EJEB itt is utalt rá, hogy a volt keleti blokk

³² EJEB, *Pyrantiená k. Litvánia*, 2013. november 12. (45092/07).

³³ Az EJEB hivatkozik a *Mohylová k. Cseh Köztársaság*, 2005. szeptember 6 (75115/01) ügyre.

³⁴ *Pyrantiená k. Litvánia* 2013, 50-51.

³⁵ EJEB, *Tomov és Nikolova k. Bulgária*, 2016. július 21. (50506/09).

³⁶ *Tomov és Nikolova k. Bulgária* 2016, 6-12.

³⁷ *Tomov és Nikolova k. Bulgária* 2016, 20, 21.

³⁸ *Tomov és Nikolova k. Bulgária* 2016, 35, 41.

államaival kapcsolatban enyhébb megítélést alkalmazott az átmeneti években.³⁹ Ez a kegyelmi időszak azonban csak a rendszerváltás éveire és az azt követő egy-két évre vonatkozott, a kérdéses bolgár szabályozás azonban 1997-ben – évekkel a rendszerváltás követően – került törvénybe foglalásra, amely miatt a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az adott törvényi rendelkezés nem tekinthető sem törvényes célra irányulónak, sem olyannak, mint amely megfelel a jogbiztonság követelményének. Tekintettel a kártérítés hiányára és arra, hogy sérült a jogbiztonság elve, az állami törvénykezést aránytalannak minősítette és megállapította a tulajdonjog sérelmét.⁴⁰

*Krasteva és mások k. Bulgária*⁴¹ ügy tényállása⁴² szinte egy az egyben megegyezik a fentebb említett Tomov és Nikolova ügy tényállásával. A hasonlóság az EJEB számára is szembetűnő volt, erre tekintettel a Bíróság adatokat kért az államtól arra nézve, hogy hány hasonló ügyet tárgyalnak a tagállami bíróságok egy-egy évben. Az állam válasza szerint éves átlagban 35-50 ügy került az elsőfokú bíróság elé, 2010 és 2014 között.⁴³ A panaszos felek a beadványukban a tulajdonhoz való jog, a tisztességes tárgyaláshoz való jog és ahhoz kapcsolódóan a diszkrimináció tilalma sérelmének a megállapítását kérték. Utóbbi kettő vizsgálatát ugyanakkor Bíróság nem tartotta szükségesnek, egyedül a tulajdonjog sérelmét állapította meg.⁴⁴

2.2. Földrendezés

Az EJEB joggyakorlatában a földrendezéssel kapcsolatos ügyek jellemzően Ausztria vonatkozásában lelhetők fel. A földrendezés lényege, hogy a szétterjedett birtokokat a gazdák egymás közötti megállapodásukkal és a hatóság jóváhagyásával vagy a hatóság által levezetett eljárás révén újból összefüggővé teszik oly módon, hogy egymás között elcserélik a parcellákat. Az eljárás célja, hogy gazdaságosan megművelhető parcellákat hozzanak létre. Ezen eljárások természetüknél fogva komplexek és időigényesek, tekintve, hogy az érintett földek eltérő méretűek és minőségűek.⁴⁵ Ebből is következően szinte kivétel nélkül akad egy vagy több olyan gazda, aki vagy eleve nem szeretett volna részt venni a földcserében, de kötelezték a részvételre, vagy aki ugyan önként vett részt az eljárásban, a végeredmény kapcsán azonban úgy érezte, hogy rosszul járt a cserével. A földrendezéssel kapcsolatos panaszokban a panaszos felek jellemzően a tulajdonjog és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének megállapítását kérték. Előbbit jellemzően arra tekintettel, hogy elvonták tőlük a tulajdonukat, és nem részesültek – a szerintük – megfelelő mértékű

---

³⁹ Amely azt jelentette, hogy a rendszerváltással összefüggő társadalmi és gazdasági átrendeződéssel kapcsolatos ügyekben, szélesebb mérlegelési jogkört engedett meg az állami törvényhozóknak a közérdeket illetően.

⁴⁰ Tomov és Nikolova k. Bulgária 2016, 43, 44, 48, 51, 54-55.

⁴¹ EJEB, *Krasteva és mások k. Bulgária*, 2017. június 1. (5334/11).

⁴² *Krasteva és mások k. Bulgária* 2017, 5-10.

⁴³ *Krasteva és mások k. Bulgária* 2017, 20-23.

⁴⁴ *Krasteva és mások k. Bulgária* 2017, 17-18, 22-30.

⁴⁵ Egyáltalán nem mindegy például, hogy mennyire belvizes vagy benapozott az adott terület.

kompenzációban; míg utóbbit az ügyek hosszan elhúzódó voltára vagy a szóbeli meghallgatásra irányuló kérelmük szerintük indokolatlan elutasítására hivatkozva.

A földrendezéssel kapcsolatos ügyekben a tulajdonjog sérelmének vizsgálatát külön érdekessé teszi, hogy az osztrák törvények értelmében a földrendezésről szóló döntés alapján végbemenő kötelező átruházás révén megszűnik a tulajdonosok tulajdonjoga,⁴⁶ következésképpen a Bíróság joggyakorlata⁴⁷ értelmében nem létezik az egyezmény vagy valamely kiegészítő jegyzőkönyve alapján védelemben részesítendő jog. Továbbá, mivel az osztrák törvények értelmében az átruházást követően bekövetkező értékváltozás nem vehető figyelembe, jogos igény sem keletkezik,⁴⁸ amely adott esetben tulajdonként lenne értékelhető.⁴⁹ Ily módon akadt olyan ügy, ahol az EJEB a tényállást figyelembe véve, elutasította a tulajdonjog sérelmének vizsgálatát.⁵⁰

Az *Erkner és Hofauer k. Ausztria* ügyben⁵¹ a panaszos felek, az idézés ellenére nem jelentek meg az első meghallgatáson, ahol távollétükben született döntés. Még ugyanazon évben egy másik meghallgatáson az ügyvédjük jelenlétében kérték, hogy a terv földjüket érintő részét tárgyalják újra, ugyanis a számukra felajánlott föld rosszabb minőségű, árnyékosabb és messze van a lakóhelyüktől. E kérésnek a hatóságok nem tettek eleget.⁵²

A panaszos felek kérték az EJEE 6, 8, 14 cikkének és az első kiegészítő jegyzőkönyv első cikke megsértésének megállapítását, amelyből az EJEBiz az EJEE 6. cikk és az első kiegészítő jegyzőkönyv első cikke megsértésének vizsgálatát javasolta a Bíróságnak.

A Bíróság először a 6. cikk sérelmének kérdésével foglalkozott érdemben: utalva a korábbi ítélezési gyakorlatára megállapította, hogy az ésszerű idő kérdésének elbírálása során a kiinduló időpont rendszerint a hazai bíróságok előtti eljárások kezdete⁵³ – ahogyan a jelen ügyben is –, azonban bizonyos esetekben annál korábbi időpont is lehet.⁵⁴ Szintén a korábbi joggyakorlatára⁵⁵ hivatkozva emlékeztetett rá, hogy az eljárás ésszerű időn túli elhúzódása esetén a Bíróság az alábbi szempontokat vizsgálja: (i) az ügy komplexitása; (ii) a panaszos fél és (iii) a hatóságok magatartása. Jelen esetben az ügy kétségekívül komplex volt, tekintve, hogy a végére már 38

---

⁴⁶ Lásd: EJEB, *Prischl k. Ausztria*, 2007. április 27. (2881/04), 35-37.

⁴⁷ EJEB, *Marckx k. Belgium*, 1979. június 13. (6833/74), 50.

⁴⁸ EJEB, *Kolb és mások k. Ausztria*, 2002. február 21. (35021/97), (45774/99).

⁴⁹ EJEBiz, *A, B, C, D, E, F, G, H és I k. Német Szövetségi Köztársaság*, 1976. július 16. 1976 (5573/72 és 5670/72), DR 7, 8; EJEBiz, *Consorts D. k. Belgium*, 1988. december 18. (11966/86).

⁵⁰ *Prischl k. Ausztria* 2007.

⁵¹ EJEB, *Erkner és Hofauer k. Ausztria*, 1987. március 24. (9616/81), érdemi ítélet.

⁵² *Erkner és Hofauer k. Ausztria* 1987, 8-36.

⁵³ EJEB, *Kern k. Ausztria*, 2005. február 24 (14206/02), 51; Kolb, 49; EJEB, *Wiesinger k. Ausztria*, 1991. október 30. 52; EJEB, *Deumeland k. Németország*, 1986. május 29, (9384/81), 77.

⁵⁴ EJEB, *Golder k. Egyesült Királyság*, 1975. február 21, (4451/70), 32.

⁵⁵ Többek között: EJEB, *Frydlander k. Franciaország*, 2000. június 27. (30979/96), 43; Wiesinger, Op. cit. 54; EJEB, *Zimmermann és Steiner k. Svájc*, 1983. július 13, (8737/79), 66; EJEB, *Buchholz k. Németország*, 1981. május 6, (7759/77), 49.

földtulajdonost érintett, mindent figyelembe véve azonban az EJEB szerint a 16,5 évig húzódó eljárás nem tekinthető ésszerű időn belülnek.⁵⁶

A tulajdonhoz való jog kapcsán a Bíróság arra jutott, hogy jelen esetben a tulajdonjog békés élvezetének a joga sérült (első kiegészítő jegyzőkönyv, első bekezdés, első mondat), mivel se de jure, se de facto kisajátítás nem történt.⁵⁷ Ami a közérdek és az egyéni szabadságjogok közti egyensúlyt illeti, az eljárás, mint fentebb megállapításra került, 16,5 évig húzódott. Habár a kormány szerint az eljárás elhúzódása nem vizsgálható a tulajdonjog sérelme alapján, a Bíróság emlékeztetett rá, hogy az ítélkezési gyakorlata⁵⁸ alapján egy-egy ténybeli elem az egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek több rendelkezését is sértheti, azaz felcserélhetők egymással. A Bíróság az eset összes körülményének tanulmányozása során egyebekben arra a következtetésre jutott, hogy a közigazgatási szerveknek nem sikerült egyensúlyt teremteniük a közérdek és az egyéni szabadságjogok között.⁵⁹

Az *Ernst és Anna Lughofer k. Ausztria* ügyben⁶⁰ az osztrák hatóságok 1973-ban kezdeményeztek földrendezést, amelynek során nyilvános meghallgatást is tartottak. Az eljárás eredményeként a hatóságok kibocsátottak egy földrendezési tervet, amely ellen a panaszos felek fellebbeztek arra hivatkozva, hogy nem kaptak kellő mértékű kártérítést.⁶¹ Kérelmükben a panaszos felek arra hivatkozva kérték a 6. cikk sérelmének megállapítását, hogy a közigazgatási bíróság elutasította, hogy nyilvános meghallgatást tartson. Az EJEBiz egyetértett a panaszos felekkel, és maga a kormány sem vitatta a jogsértés tényét. E tényre, valamint arra való tekintettel, hogy Bíróság korábbi joggyakorlata is ebbe az irányba mutatott a hasonló ügyekben, megállapította a jogsértést.⁶²

A *Walder k. Ausztria ügyben*⁶³ a panaszos fél szintén az ügy ésszerűtlen ideig húzódó volta miatt kérte a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének megállapítását. A Bíróság ez esetben is rögzítette a földrendezési ügyek komplex voltát, valamint az eljárás elhúzódása kapcsán vizsgálandó szempontokat, valamint megállapította a jogsértést.⁶⁴

A *Prischl k. Ausztria* ügyben a panaszos fél arra hivatkozva nyújtott be keresetet, hogy földjei értékesebbek, mint annak idején becsülték, és a földet örökül hagyó néhai férjét sem kárpótolták teljes mértékben. Erre hivatkozva kérte a tulajdonjog sérelmének megállapítását.⁶⁵ A panaszos fél ugyanakkor elsősorban a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének a megállapítását kérte arra hivatkozva, hogy az eljárás elhúzódása sértette az

---

⁵⁶ Erkner és Hofauer 1987, 63-70.

⁵⁷ Erkner és Hofauer 1987, 71-74.

⁵⁸ EJEB, *Airey k. Írország*, 1979. október 9, (6289/73), 31-33.

⁵⁹ Erkner és Hofauer 1987, 76, 79, 80.

⁶⁰ EJEB, *Ernst és Anna Lughofer k. Ausztria*, 1999. november 30. (22811/93).

⁶¹ Ernst és Anna Lughofer k. Ausztria, 1999, 6-9.

⁶² Ernst és Anna Lughofer k. Ausztria, 1999, 13-14, 16-18.

⁶³ EJEB, *Walder k. Ausztria*, 2001. január 30., (33915/96).

⁶⁴ Walder k. Ausztria 2001, 26-33.

⁶⁵ Prischl k. Ausztria 2007, 4-16, 34.

ésszerű idő követelményét, igazságtalan volt és a bírói fórumok nem biztosítottak nyilvános meghallgatást a panaszos fél számára.⁶⁶

A hatodik cikk sérelme kapcsán, az EJEB csak az eljárás hosszát vizsgálta, a másik két panaszt befogadhatatlannak nyilvánította. A Bíróság rámutatott, hogy az ítélkezési gyakorlata alapján a *földreform bizottságok bíróságnak minősülnek*, így az általuk tartott nyilvános meghallgatás bíróság előtti meghallgatásnak minősül.⁶⁷ Következésképpen a panasszal érintett jogsértés sem következett be. A panaszos fél azon állítására, miszerint az eljárás nem volt fair, a Bíróság megjegyezte, hogy az ítélkezési gyakorlata⁶⁸ alapján a nemzeti hatóságok és bíróságok eljárása csak akkor vizsgálható a Bíróság által, ha azok valamely, az Egyezményben garantált jogba ütköznek. Az Egyezmény azonban nem tartalmaz semmilyen kitéfelt arra vonatkozóan, hogy a nemzeti bíróságoknak milyen bizonyítékokat kell befogadniuk vagy hogyan kell azokat értékelniük. Az eljárás hosszát illetően a Bíróság a többi hasonló ügyben foglalt szempontokat rögzítette. Mindent figyelembe véve, megállapította a 6. cikk (1) bekezdés sérelmét.⁶⁹

A tulajdonjog sérelme kapcsán az EJEB utalva arra, hogy a panaszos félnek tulajdonképpen nem volt meglévő tulajdonjoga,⁷⁰ amely védelemben részesülhetne, a Bíróság a beadvány e részét nem vizsgálta.⁷¹

Az *Ortner k. Austria* ügyben⁷² a panaszos fél a tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a tulajdonhoz való jog sérelmének megállapítását kérte. Előbbit az ügy ésszerűtlen elhúzódása miatt kérte megállapítani. Hasonló ügyekben⁷³ a Bíróság gyakran állapította meg az eljárások ésszerű időt meghaladó voltát. Jelen ügyben a tényállás meglehetősen komplex volt,⁷⁴ az eset összes körülményét figyelembe véve az eljárás ésszerűtlenül sokáig húzódott, így a Bíróság megállapította a hatodik cikk sérelmét.⁷⁵

A Bíróság a tulajdonhoz való jog sérelmét nem vizsgálta, *egyrészt*, mert a panaszos fél nem tudta bizonyítani, hogy a tulajdonjoga elvesztése kapcsán aránytalanul nagy terhet kellett volna elszenvednie; *másrészt* az eljárás hossza pedig önmagában nem elegendő annak megállapítására, hogy sérült volna a tulajdonhoz való jog.⁷⁶

2.3. Környezetvédelem

A *Matos e Silva*⁷⁷ ügyben a legfontosabb kérdés az volt, hogy a Matos e Silva – egy spanyol cég – rendelkezett-e az egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyve szerinti

⁶⁶ Prischl k. Ausztria 2007, 18.

⁶⁷ EJEB, *Stallinger és Kuso k. Ausztria*, 1997. április 23. (14696/89 14697/89), 37.

⁶⁸ EJEB, *García Ruiz k. Spanyolország*, 1999. január 21. (30544/96), 28.

⁶⁹ García Ruiz k. Spanyolország 1999, 21, 24, 29-33.

⁷⁰ Ahogyan az a jelen alfejezet bevezetőjében is kifejtésre került.

⁷¹ Prischl k. Ausztria 2007, 35-37.

⁷² EJEB, *Ortner k. Austria*, 2007. május 31., (2884/04).

⁷³ Lásd a Kolb és mások ügyet!

⁷⁴ Mint a Wiesinger ügyben, 55.

⁷⁵ Ortner k. Austria 2007, 21-23, 30-34.

⁷⁶ Ortner k. Austria 2007, 36-37.

⁷⁷ EJEB, *Matos e Silva Lda. és mások k. Portugália*, 1996. szeptember 16., (15777/89).

tulajdonjoggal a kérdéses föld felett? A vállalat, egy 1884-ben királyi rendelettel koncesszióba adott földet művelt, amelyet ugyan 1899-ben megvásárolt a koncesszió eredeti jogosultjától és bejegyeztetett az ingatlan nyilvántartásba, a koncessziós rendelet értelmében azonban a koncesszióval érintett földek bármikor visszavehetőek voltak a kedvezményezettek kárpótlása nélkül. Így amikor az állam 1978-ban létrehozott egy környezetvédelmi területet, az 1884-es rendeletre hivatkozva nem kárpótolta a céget, mondván, hogy nem kisajátítás történt, az állam csak a koncessziót vonta vissza.⁷⁸

A panaszos felek az eljárás hossza miatt kérték a 6. cikk (1) bekezdés sérelmének megállapítását, valamint a hatékony jogorvoslathoz való jog (EJEE 13. cikk) sérelmének megállapítását, mert véleményük szerint az állami bíróságok nem biztosították azt. Kérték továbbá az első kiegészítő jegyzőkönyv sérelmének megállapítását és ehhez kapcsolódóan a 14. cikk sérelmét.⁷⁹

A 6. és a 13. cikk sérelme kapcsán a Bíróság megállapította, hogy az eljárás elhúzódása nem azonos a jogorvoslathoz való hozzáférés hiányával: a panaszos felek többféle jogorvoslati eljárást is igénybe vehettek, a 13. cikk sérelme tehát nem állapítható meg. A Bíróság az eljárás elhúzódásának kérdését vizsgálva megállapította, hogy valóban sérült a 6. cikk (1) bekezdése.⁸⁰

Amint az említésre került, a tulajdonhoz való jog kérdése képezte az ügy lényegi magvát: az állam szerint a panaszos felek nem hivatkozhattak volna a tulajdonhoz való jog sérelmére, mivel soha nem is állt tulajdonukban a föld. Az állam nem kisajátította a földeket, mindössze visszavont egy koncessziót. Továbbá az állam szerint annak megállapítása, hogy egy jogviszony a belföldi jog szerint tulajdonnak minősül-e, nem az EJEB hatáskörébe tartozik. A panaszos felek ezzel szemben úgy vélték, hogy a tény miszerint a cég tulajdonjoga 1899-ben bejegyzésre került az ingatlan nyilvántartásba és az, hogy az eltelt évtizedek alatt a hatóságok is tulajdonosként kezelték a céget, bizonyítja a tulajdonjoguk fennálltát.⁸¹

A Bíróság álláspontja szerint a panaszos felek érvelése megállja a helyét, a földjük tulajdonnak minősül.⁸² Az állam másik érve kapcsán – miszerint az EJEB nem rendelkezik hatáskörrel a tulajdonjog megítélését illetően – a Bíróság emlékeztetett, hogy az ítélezési gyakorlata értelmében a *tulajdonjog autonóm koncepció*.⁸³

Az EJEB ezt követően meghatározta, hogy ebben az esetben a tulajdon békés élvezetének joga sérült, mivel a földet a vállalat bizonyos megszorításokkal tovább használhatta. A közérdek és az egyéni szabadságjogok közötti egyensúlyt illetően a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy tekintve az eljárás hosszas elhúzódását és azt a bizonytalanságot, amelyet a tulajdonosok voltak kénytelenek elviselni a tulajdonuk elvesztése és a kárpótlás kézhez kapását illetően, nem valósult meg a közérdek és az egyéni szabadságjogok közötti egyensúly. A Bíróság következképpen megállapította a

⁷⁸ Matos e Silva Lda. és mások k. Portugália 1996, 10-45.

⁷⁹ Matos e Silva Lda. és mások k. Portugália 1996, 54.

⁸⁰ Matos e Silva Lda. és mások k. Portugália 1996, 60-70.

⁸¹ Matos e Silva Lda. és mások k. Portugália 1996, 72-73, 77.

⁸² Matos e Silva Lda. és mások k. Portugália 1996, 74-75.

⁸³ EJEB, *Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH k. Hollandia*, 1995. február 23. (15375/89), 46.

tulajdonhoz való jog sérelmét, a 14. cikk sérelmének külön vizsgálatát azonban nem tartotta szükségesnek.⁸⁴

A *Schelling k. Ausztria ügyben*⁸⁵ a panaszos fél egy vízáteresztőt szeretett volna elhelyezni a mezőgazdasági művelés alatt álló földjén, ehhez kérte az illetékes hatóságok hozzájárulását, melyek a szóbeli meghallgatást követően elutasították a kérelmét. A hazai igazságszolgáltatási fórumok előtt indított eljárások során a bíróságok rendre megtagadták a szóbeli eljárás tartását. A panaszos fél erre tekintettel kérte a 6. cikk (1) bekezdés sérelmének megállapítását.⁸⁶

A Bíróság elismeri a nemzeti bíróságok jogát, hogy per és költséghatékonysági okokból tartózkodjanak a nyilvános tárgyalás tartásától,⁸⁷ amennyiben a kérdés magas szintű műszaki vagy jogi tudást követel meg,⁸⁸ amelynek a tisztázása a nyilvánosság helyett a szakértők feladata. A jelen ügyben azonban a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem áll fenn ilyen körülmény, így megállapította a 6. cikk (1) bekezdés sérelmét.⁸⁹

A *Barcza és mások k. Magyarország*⁹⁰ ügyben a panaszos felek által birtokolt mezőgazdasági föld – egy, a 2002. december 16-án jogerőre emelkedett hatósági döntés értelmében – egy újonnan létrehozandó természetvédelmi terület részévé vált. A határozat rendelkezett a kisajátításról és egyben kötelezte a magyar államot, hogy tegyen kártérítési ajánlatot a földre. Az állam mulasztását követően a panaszos felek több ízben is eladásra ajánlották fel a földjeiket az állam részére, a közigazgatási szervek azonban nem éltek e lehetőséggel. Az ügyre végül az illetékes kormányhivatal tett pontot 2011-es határozatával, amelyben 39.170.000 forint, azaz 126.000 € összegben határozta meg a kártérítés összegét, amelyet a panaszos felek a következő évben kaptak kézhez.⁹¹

A panaszos felek arra hivatkozva kérték a tulajdonjoguk sérelmének megállapítását, hogy a közigazgatási hatóságok éveken keresztül nem rendezték a kisajátítás kérdését, megakadályozva őket a tulajdonjogukkal való rendelkezésben. Az állam vitatta a panaszos felek áldozati státuszát arra hivatkozva, hogy az ilyen tényállásokra a 6. cikk (1) bekezdése alkalmazandó, többek között azért, mert a jelen ügyben a panaszos felek részesültek kárpótlásban. Ellentétben a *Brumărescu*⁹² és *Jasiūnienė*⁹³ ügyekkel, ahol a panaszos felek a hazai eljárások során nem részesültek kártérítésben, erre hivatkozva az EJEB egyszerre állapította meg a tulajdonhoz és a

---

⁸⁴ Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH k. Hollandia 1995, 86-93, 96.

⁸⁵ EJEB, *Schelling k. Ausztria*, 2005. november 10., (55193/00).

⁸⁶ Schelling k. Ausztria 2005, 8-25, 26.

⁸⁷ Lásd még a korábban említett Prischl k. Ausztria ügyet, amelyben a Bíróság a közigazgatási hatóságok által tartott szóbeli meghallgatást elégséges eljárási garanciának tartotta.

⁸⁸ Továbbá: EJEB, *Döry k. Svédország*, 2002. November 12., (28394/95), 42-43; EJEB, *Speil k. Ausztria*, 2002. Szeptember 5 (42057/98); EJEB, *Varela Assalino k. Portugália*, 2002. Április 25., (64336/01); EJEB, *Schuler-Zraggen k. Svájc*, 1993. június 24., (14518/89), 58.

⁸⁹ Schelling k. Ausztria 2005, 29-33.

⁹⁰ EJEB, *Barcza és mások k. Magyarország*, 2016. október 11., (50811/10).

⁹¹ Barcza és mások k. Magyarország 2016, 5-22.

⁹² EJEB, *Brumărescu k. Románia*, 1999. október 28., (28342/95).

⁹³ EJEB, *Jasiūnienė k. Litvánia*, 2003. március 6., (41510/98).

tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.⁹⁴ Az EJEB a kérdést illetően, a korábbi joggyakorlatát is figyelembe véve⁹⁵ arra a következtetésre jutott, hogy önmagában az a tény, miszerint a panaszos felek részesültek kártérítésben, nem zárja ki a jogsérelem vizsgálatát; kivéve, ha a nemzeti bíróságok *expressis verbis* módon elismerték az Egyezményből eredő jogok sérelmét. Amely jelen ügyben nem történt meg, így az érdemi vizsgálat lefolytatásának nincs akadálya.⁹⁶

A tulajdonjog elvonás természetét illetően a panaszos felek a tulajdonukkal való rendelkezés akadályozásában látták a jogsértést, az állam szerint *de facto* kisajátítás történt, az EJEB ezzel szemben az eset összes körülményét figyelembe véve arra jutott, hogy a tulajdonjogok békés élvezetében akadályozták a panaszos feleket. A Bíróság ezt követően megvizsgálta, hogy sikerült-e igazságos egyensúlyt teremteni a közérdek és az egyént illető alapvető jogok között: tekintettel a bizonytalanságra, amelyet a panaszos felek évekig voltak kénytelenek elviselni, és amely alatt nem volt érdemi esélyük arra, hogy eladják az ingatlant vagy igazságos kompenzációban részesüljenek, az EJEB szerint megállapítható a tulajdonjog sérelme.⁹⁷

A *Tumeliai k. Litvánia* ügyben⁹⁸ szintén környezetvédelmi területté nyilvánították a panaszos felek földjét, amelynek folyamánként korlátozás alá esett a használati jogok. Az ügy tényállása akkor keletkezett, amikor a hatóságok elrendelték – a panaszos felek szerint legálisan, míg az állam szerint illegálisan – felépített nyaralójuk lebontását.⁹⁹ A panaszos felek kérték a tulajdonhoz, valamint a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének megállapítását, utóbbit arra hivatkozva, hogy sérült a jogbiztonság elve. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ügyet elegendő a tulajdonhoz való jog sérelme szempontjából vizsgálni, így a tisztességes eljáráshoz való jogot nem vizsgálta érdemben.¹⁰⁰

Az állam pergátló kifogásként arra hivatkozott, hogy a panaszos felek nem rendelkeztek sem az első kiegészítő jegyzőkönyv szerinti tulajdonjoggal sem tulajdonjogra irányuló jogos elvárással, az ország alkotmánybíróságának joggyakorlata szerint ugyanis az illegálisan szerzett tulajdon nem élvezhet védelmet. Az EJEB az államétól eltérő következtetésre jutott: olvasatában a hazai jog alapján az illegálisan szerzett tulajdon is védelemben részesülhet.¹⁰¹

Azt, hogy a környezetvédelem napjainkban kiemelt fontossággal bír az EJEB már több korábbi ügyben¹⁰² is rögzítette, azonban a közérdek és az egyéni jogok

---

⁹⁴ Barcza és mások k. Magyarország 2016, 28.

⁹⁵ EJEB, *Dalban k. Románia*, 1999. szeptember 28. (28114/95) 44; EJEB, *Konstantin Markin k. Oroszország*, 2012.március 22. (30078/06), 82.

⁹⁶ Barcza és mások k. Magyarország 2016, 31-38.

⁹⁷ Barcza és mások k. Magyarország 2016, 39-48.

⁹⁸ EJEB, *Tumeliai k. Litvánia*, 2018. január 9., (25545/14).

⁹⁹ *Tumeliai k. Litvánia* 2018, 5-23.

¹⁰⁰ *Tumeliai k. Litvánia* 2018, 58, 83-85.

¹⁰¹ *Tumeliai k. Litvánia* 2018, 59-66.

¹⁰² EJEB, *Depalle k. Franciaország*, 2010. március 29. (34044/02), 81; EJEB, *Turgut és mások k. Törökország*, 2008. július 8. (1411/03), 90; EJEB, *Köktepe k. Törökország*, 2008. július 22 (35785/03), 87; EJEB, *Şatır k. Törökország*, 2009. március 10. (36192/03), 33.

tiszteletben tartása közötti egyensúly vizsgálata ez esetben sem mellőzhető.¹⁰³ A jelen esetben a Bíróság szerint a panaszos fél tulajdonfeletti rendelkezési joga került korlátozásra, a hatóságok döntése törvényes volt és közérdekre – környezetvédelem – irányult, az eldöntendő kérdés tehát az volt, hogy kellően arányos volt-e?¹⁰⁴ E körben a Bíróság a korábbi ítélezési gyakorlatára,¹⁰⁵ utalva arra az álláspontra helyezkedett, hogy jelen ügyben az állami szervek korábbi hibáik korrigálása kirívóan nagy és aránytalan terhet rótt a panaszos felekre. A Bíróság megállapította a tulajdonhoz való jog sérelmét.¹⁰⁶

2.4. Öröklés

Az uniós országok közül több országban létezik előírás a mezőgazdasági földek minimális méretére vonatkozóan, amelyet egyéb megoldások mellett¹⁰⁷ azzal biztosítanak, hogy több örökös esetén csak az egyik, általában a megfelelő végzettséggel rendelkező és/vagy rangidős viheti tovább a farmot, a többi örökös részének megváltása mellett. E törvényi előírások tulajdonképpen a tulajdonszerzést korlátozzák, amely az EJEB joggyakorlata értelmében¹⁰⁸ nem élvez védelmet, ugyanakkor érdekesítő alkotmányjogi kérdéseket vet fel.¹⁰⁹

Az *Inze k. Ausztria* ügyben¹¹⁰ a panaszos fél egy farmot örökölt többedmagával, majd az osztrák törvényeknek megfelelően – mint rangidős, és mint megfelelő végzettséggel rendelkező személy – kérte, hogy a többi örökös megváltása fejében a hatóságok őt jelöljék ki egyedüli örökösnek. A panaszos fél előadta továbbá, hogy a többi örökös nem rendelkezik megfelelő végzettséggel, amely kizáró ok mezőgazdasági föld öröklése szempontjából. A hatóságok az akkor hatályos törvények értelmében a panaszos kérelmét elutasították és törvénytelen gyermek státuszára, valamint a másik testvér alkalmasságát megállapító szakértői nyilatkozatra hivatkozva, az utóbbi javára ítétek. Miután a bíróságok előtt sem járt sikerrel, a panaszos fél belegyezett egy számára előnytelen alkuba.¹¹¹

---

¹⁰³ EJEB, *Vistiņš és Perepjolkins k. Lítvánia*, 2012. október 25. (71243/01) 109.

¹⁰⁴ *Tumeliai k. Lítvánia* 2018, 73-76.

¹⁰⁵ EJEB, *Romankevič k. Lítvánia*, 2014. december 2. (25747/07), 38-39; EJEB, *Albergas és Arlauskas k. Lítvánia*, 2014. május 27. (17978/05) 59.

¹⁰⁶ *Tumeliai k. Lítvánia* 2018, 77, 80, 82.

¹⁰⁷ Bányai Krisztina: A Földszerzés korlátozása Nyugat-Európában. *Miskolci Jogi Szemle*, 2017/2 különszám, 71-80.

¹⁰⁸ Tekintve, hogy az EJEE az 1949. évi XX törvénnyel és az Alaptörvénnyel ellentétben nem nevesíti az örökléshez való jogot, az EJEB esetjogában az örökléshez való jog sem jelenik meg önállóan, ám találni olyan példákat, ahol örökléshez való jog tartalmát is érintette a testület, valamely az Egyezmény által védelemben részesített joggal összefüggésben. Lásd: EJEB, *Marckx k. Belgium*, 1979. június 13., (6833/74).

¹⁰⁹ A korábban hivatkozott 5/2016 AB (III.1.) határozatban rögzített többségi vélemény és Sulyok Tamás párhuzamos indoklása is foglalkozott a tulajdonhoz és az örökléshez való jog közötti párhuzammal.

¹¹⁰ EJEB, *Inze k. Ausztria*, 1987. október 28., (8695/79).

¹¹¹ *Inze k. Ausztria* 1987, 8-24, 25.

A panaszos fél szerint diszkrimináció érte, amikor a törvénytelen gyermek státusza miatt nem örökölhette meg édesanyja földjét, erre hivatkozva kérte az EJEE 14. a hátrányos megkülönböztetést tiltó cikkének és a tulajdonhoz való jog sérelmének megállapítását.¹¹²

Az állam vitatta a panaszos fél áldozat státuszát, tekintve, hogy részesült kárpótlásban. Az EJEB azonban a panaszos féllel és a Bizottsággal együtt arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszos fél nem volt megfelelő alku pozícióban, amikor az említett megállapodást aláírta, amelynek így tulajdonképpen kényszerből tett eleget.¹¹³ Az állam vitatta továbbá a panaszos fél tulajdonjogát: álláspontja szerint a *Marckx-ügy*¹¹⁴ hasonlóan nem volt sem valódi tulajdonjoga, sem arra irányuló jogos elvárása,¹¹⁵ következésképpen jogsérelem sem következhetett be. Az EJEB szerint ugyanakkor jelen ügyben – ellentétben az említett ügygel, ahol a panaszos fél absztrakt módon¹¹⁶ hivatkozott a jogsérelemre – a panaszos fél, mint az elhunyt örököse, ténylegesen rendelkezett jogos elvárással az öröklési jogviszony révén.¹¹⁷

Amint arra a Bíróság rámutatott, a korábbi ítélkezési gyakorlata alapján abban az esetben áll fenn a 14. cikk sérelme, ha a különbségtétel nem objektív és ésszerűen nem igazolható, azaz nem törvényes célra irányul és nem arányos. E téren az államok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, amelynek terjedelmét az adott ügy összes körülménye határozza meg.¹¹⁸ Ugyanakkor a Bíróság emlékeztetett rá, hogy az Egyezmény egy élő intézmény, amelyet az aktuális társadalmi folyamatok tükrében kell értelmezni. Erre figyelemmel, jelen esetben a Bíróság nem fogadta el az állam – idejétmúlt – érvelését azt illetően, hogy a vidéki népesség esetén miért kell előnyben részesíteni a törvényes gyermeket a törvénytelen gyermekkel szemben. Következésképpen megállapítható a 14. cikk és azzal összefüggésben az első kiegészítő jegyzőkönyv első cikkének sérelme.¹¹⁹

Az *Osinger k. Ausztria ügyben*¹²⁰ a panaszos fél és a másik testvér is kérte, hogy őt jelöljék ki az örökséget képező farm örököseként.¹²¹ A panaszos fél arra hivatkozva kérte a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének megállapítását, hogy az osztrák bíróságok elutasították a nyilvános tárgyalás tartására vonatkozó kérelmét.¹²²

Az állam ezzel kapcsolatban előadta, hogy az örökléssel kapcsolatos ügyekben a nyilvános meghallgatás mellőzése az EJEE 8. cikke által garantált a „Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog” tiszteletben tartása miatt szükséges, az érintett

¹¹² Inze k. Ausztria 1987, 35.

¹¹³ Inze k. Ausztria 1987, 30-34.

¹¹⁴ Marckx k. Belgium 1979.

¹¹⁵ Lásd még: EJEB, *AGOSI k. Egyesült Királyság*, 1986. október 24., (9118/80), 48.

¹¹⁶ A panaszos fél azt kifogásolta, hogy törvénytelen gyermeke – majdani – öröklési jogai törvényileg korlátozás alá esnek.

¹¹⁷ Inze k. Ausztria 1987, 37, 38.

¹¹⁸ Lásd: EJEB, *Lithgow és mások*, 1986. július 8. (9006/80; 9262/81; 9263/81; 9265/81; 9266/81; 9313/81; 9405/81) 177.

¹¹⁹ Inze k. Ausztria 1987, 41-45.

¹²⁰ EJEB, *Osinger k. Ausztria*, 2005. március 24., (54645/00).

¹²¹ Osinger k. Ausztria 2005, 8-35.

¹²² Osinger k. Ausztria 2005, 38.

személyek családi és pénzügyi helyzete ugyanis nem tartozik a nyilvánosságra. Utalva továbbá az EJEB korábbi joggyakorlatára¹²³ az állam úgy vélte, hogy a pusztán technikai jellegű kérdések eldöntése – mint, amelyen a jelen farmra vonatkozó öröklési szabályok – esetén mellőzhető a tárgyalás tartása. Az EJEB ezen érv jogosságának elismerése mellett emlékeztetett rá, hogy az ítélkezési gyakorlatából¹²⁴ következően a nyilvánosság a tisztességes eljárás egyik fő pillére, amely biztosítja a társadalmi kontrollt az állami szervek eljárása felett. Tény, hogy a Bíróság joggyakorlata elismeri az államok azon jogát, hogy egyes ügycsoportokat¹²⁵ mentesítsenek bizonyos eljárási szabályok alól, az EJEB ugyanakkor ilyen esetekben is fenntartja a jogot,¹²⁶ hogy felülvizsgálja ezen állami szabályokat. Jelen ügyben az EJEB nem találta meggyőzőnek az állam érvelését, miszerint a *Schuler-Zraggen k. Svájc ügybőz*¹²⁷ hasonlóan pusztán technikai kérdéseket kellett volna tisztázni, és megállapította a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a nyilvános tárgyalás mellőzése miatt.¹²⁸

3. Összefoglaló

A szerző, jelen írásában arra kereste a választ, hogy a tisztességes eljárás és a hatékony jogorvoslathoz való jog szempontjából, valamint a tulajdonjog sérelme szempontjából mennyire EJEE konform a Fétv. 108. paragrafusa.

Az EJEB *tisztességes eljárással összefüggő* állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az államoknak széles mérlegelési jogköre van azt illetően, hogy a bírói felülvizsgálat milyen szabályok szerint zajlik, milyen bizonyítékok benyújtását követelik meg. A hazai bíróságok előtti eljárásokkal kapcsolatban a földrendezéssel és környezetvédelemmel kapcsolatos ügyekben gyakori panasz volt a szóbeli meghallgatás mellőzése. Az EJEB emlékeztetett rá, hogy az ítélkezési gyakorlata értelmében – többek között a Stallinger és Kuso ügyben foglaltaknak megfelelően – a földbizottságok bíróságnak számítanak és nyilvános az eljárásuk, következésképpen a rendes bíróságok megtagadhatják a nyilvános meghallgatás tartását. A szóbeli meghallgatás mellőzhető továbbá abban az esetben is, ha a kérdés megválaszolása magas szintű műszaki, technikai szakértői tudást követel meg vagy bonyolult jogi kérdést szükséges tisztázni, ahogyan azt a környezetvédelmi ügyek között tárgyalt Schelling ügyben is rögzítette a Bíróság. Az egyes ügyek külön-külön történő bírói felülvizsgálatát kizáró szabályozás ugyanakkor, ahogyan az a Pyrantiená ügyben is rögzítésre került, ellentétes az EJEE rendelkezéseivel.

¹²³ EJEB, *Varela Assalino k. Portugália*, 2002. április 25., (643369/01).

¹²⁴ EJEB, *Sutter k. Svájc*, 1984. február 22. (8209/78), 26.

¹²⁵ Az említett ügyben a fokozottan veszélyes bűnözők esetén vélte kizárhatónak a nyilvánosságot arra hivatkozva, hogy az államra aránytalanul nagy terhet róna a rend fenntartása a nyilvánosság biztosítása esetén. – EJEB, *Campbell és Fell k. Egyesült Királyság*, 1984. június 28. (7819/77 7878/77), 87-88.

¹²⁶ EJEB, *Riepan k. Ausztria*, 2000. november 14. (35115/97), 34.

¹²⁷ EJEB, *Schuler-Zraggen k. Svájc*, 1993. június 24. (14518/89).

¹²⁸ Osinger k. Ausztria 2005, 39, 43-44, 47, 49, 51, 53.

A földrendezéssel kapcsolatos ügyekben jellemző másik panasz az ésszerű időn túli mértékben elhúzódó eljárások miatt bekövetkező jogsérelem. Az eljárások nem egy esetben akár egy évtizedig vagy tovább is elhúzódnak. Az eljárás hosszának számítását illetően a Bíróság, joggyakorlatának megfelelően három szempontot vizsgál: (i) az ügy komplexitását; (ii) a panaszos fél és a (iii) hatóságok magatartását. A földrendezéssel kapcsolatos ügyek jellemzően komplexek és ebből kifolyólag hosszan elhúzódnak, a Bíróság azonban a legtöbb esetben megállapította az ügyek ésszerűtlen ideig történő elhúzódását.

A fentieket összefoglalva elmondható, hogy a földrendezéssel kapcsolatos ügyekben a panaszos felek jellemzően a tisztességes eljáráshoz való joguk sérelmének megállapítását kérték, a tulajdonhoz való jog sérelmét csak másodlagosan – jellemzően a kapott kártérítés elégtelen voltára hivatkozással –, ráadásul maga az EJEB több esetben feleslegesnek ítélte a tulajdonhoz való jog sérelmének vizsgálatát. Előfordult ugyanakkor olyan ügy is, ahol az eljárás hosszát nem a hatodik cikk sérelme, hanem a tulajdonjog kapcsán vizsgálta, az EJEB ítélezési gyakorlata – Airey ügy – alapján ugyanis egy-egy ténybeli elem az egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek több rendelkezését is sértheti, azaz felcserélhetők egymással.

Az EJEB *tulajdonevönással* kapcsolatos állandó ítélezési gyakorlata, amely elsősorban a kárpótlási és az öröklési ügyekben került előtérbe megköveteli, hogy a tulajdontól való megfosztás törvényen alapuljon, törvényes célra irányuljon és arányos legyen. Törvényes cél példának okáért a közérdek, amely terén az állami törvényhozás a James-ügyben foglaltaknak megfelelően széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, sőt mi több, a volt keleti blokk országai az átmeneti időszakban még a szokásosnál is szélesebb mérlegelési jogkört élveztek, amint azt – többek között – a Jahn-ügyben is megfogalmazta a Bíróság.

A közérdek szükségszerűen tág fogalom, beletartozhat többek között az állam korábbi hibájának korrigálása, példának okáért a második világháborút követő államosítások kárvallottjainak kárpótlása. Ez azonban nem vezethet oda, hogy a kárpótlás révén jóhiszemű harmadik felek látják kárát az állam intézkedésének. A Bíróság ítélezési gyakorlata alapján – ahogyan az a Pincová és Pinc ügyben is rögzítésre került – a régi sérelmek orvoslása nem vezethet új sérelmek keletkezéséhez.

Közérdek lehet továbbá a mezőgazdasági földek elaprózódását gátoló szabályozás, amelynek értelmében a mezőgazdasági földeket csak az egyik örökös viheti tovább; az, aki megfelelő végzettséggel rendelkezik és/vagy rangidős. Az osztrák törvények tulajdonképpen korlátozzák azon örökösök tulajdonszerzését, akik nem rendelkeznek a föld megműveléséhez szükséges képesítéssel. E szabályozás EJEE konform, feltéve, hogy a szabályozás nem diszkriminatív, mint az Inze ügyben, illetve betartják a tisztességes eljárás garanciáit, amint azt az Osinger-ügyben rögzítette a Bíróság.

A tulajdon elvonás jogszerűségének vizsgálata során megkövetelt arányosság kapcsán kiemelt szerepe van a panaszos felek által kapott kártérítés mértékének, amelynek közelítenie kell az elvesztett tulajdon piaci értékét, ugyanakkor a teljes mértékű kárpótlás nem várható el minden esetben, amely a Pincová ügyben szintén rögzítésre került.

A joggyakorlat tanulmányozását követően a megválaszolendő kérdés az, hogy a magyar szabályozás, jelesül a Fétv. 108 §-a megfelel-e az EJEE által támasztott

követelményeknek? Az írás szerzője szerint azt a választ kell adni, hogy a tisztességes eljárás követelménye felől vizsgálva bizonyosan ellentétes azokkal, míg a tulajdonjog védelme irányából vizsgálva – a bevezetésben rögzített feltevést elfogadva – minden valószínűség szerint ellentétes.

A *tisztességes eljárás* illetően azáltal, hogy a magyar szabályozás kizárja az ügyek egyesével történő bírói felülvizsgálatát és törvényi vélelemre alapozva – amely szerint minden egyes haszonélvezeti jogot a törvények kizárásának céljával kötöttek meg a múltban –, *ex lege* megszünteti azokat – az állami törvényhozás széles mérlegelési jogköre ellenére is –, ellentétes a tisztességes eljáráshoz és a hatékony jogorvoslathoz való joggal, amint azt többek között a Pyrantiená ügyben is rögzítésre került.

A *tulajdonhoz való jogot* illetően: vizsgálandó, hogy a hatóságok eljárása törvényen alapszik-e, törvényes célra, vagyis közérdekre irányul-e és arányos-e. Az *első kérdésre*, miszerint törvény alapján történik-e a válasz nyilvánvalóan igen, a *másik kettőre* azonban nem ilyen egyértelmű a válasz. Bár a törvényellenesen, a törvény kijátszása céljából kötött haszonélvezeti szerződések megszüntetése törvényes célra, közérdekre irányulónak tekinthető, a választott eszköz aránytalan az elérendő célhoz képest tekintve, hogy olyan szerződő feleket is érint, akik jóhiszeműen jártak el. Következésképpen a múltbéli sérelmek orvosolása új sérelmek keletkezéséhez vezet, amely a Pincová ügyben rögzítettek szerint ellentétes az EJEE rendelkezéseivel. Az is említést érdemel továbbá, hogy a Tumeliai ügyben az EJEB arra az álláspontra helyezkedett, hogy az illegálisan szerzett tulajdonjog is védelemben részesülhet. Ily módon akár a törvények kijátszása céljából kötött haszonélvezeti jog is védelemben részesülhet. – Akkor is, ha az szembemegy a természetes igazságérzettel.

Tovább folytatva az eszmefuttatást, az arányosság szempontjából vizsgálandó, hogy a kapott kártérítés értéke hogyan viszonyul az elveszett tulajdon piaci értékéhez, ahogy azt a Pincová ügyben is rögzítette az EJEB. Az Alkotmánybíróság a már korábban említett a 25/2015. (VII.21.) sz. határozatában megállapította, Alaptörvény ellenes az a helyzet, amelyben a törvényhozó nem rendelkezett a Ptk. szabályai által nem szabályozott elszámolási viszonyok rendezéséről. Előfordulhat tehát olyan helyzet, hogy a jóhiszeműen kötött haszonélvezeti szerződések részes felei nem tudnak teljes körűen elszámolni, és az államtól sem várhatnak kártérítést.

Ugyanakkor a fentiek ellenére azt sem szabad elfelejteni, hogy a földrendezéssel kapcsolatos ügyekben az EJEB a tulajdonjog sérelmének vizsgálatát – amennyiben a felek kérték – vagy elutasította arra hivatkozva, hogy az osztrák törvények értelmében a panaszos felek nem rendelkeztek az egyezmény alapján védelemben részesítendő joggal, mint a Prischl ügyben. Vagy a tulajdonjog sérelmét is az eljárás hosszának szempontjából vizsgálta, ahogyan az Erkner ügyben esetleg egyáltalán nem vizsgálta, mert úgy vélte, hogy a hatodik cikk sérelmének megállapítása elegendő jóvátétel, ahogyan az Ortner ügyben.

A kérdés tehát nyitott, hogy az EJEB vizsgálná-e az esetlegesen elé kerülő magyar ügyeket a tulajdonjog sérelme szempontjából, avagy csak a tisztességes eljárás sérelmét?